

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

PERĖJIMO NUO INSTITUCINĖS GLOBOS PRIE ŠEIMOJE IR
BENDRUOMENĖJE TEIKIAMŲ PASLAUGŲ NEĮGALIESIEMS IR LIKUSIEMS BE
TĖVŲ GLOBOS VAIKAMS 2014 - 2020 METŲ VEIKSMŲ PLANO
TARPINSTITUCINĖS STEBĖSENOS GRUPĖS POSĖDŽIO
PROTOKOLAS

2018-12-04. Nr. D5-446

Vilnius

Posėdis įvyko 2018-11-15 (10:00-13.10), Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, 201 posėdžių salėje, Vivulskio g. 11.

Posėdžio pirmininkė – LR Socialinės apsaugos ir darbo viceministrė V. Augienė.

Posėdžio sekretorė – LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinių paslaugų skyriaus specialistė R. Genienė.

Dalyvavo: dalyvių sąrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Regionų socialinių paslaugų infrastruktūros tinklo plėtros, susijusios su socialinės globos įstaigų neįgaliesiems, įtrauktų į Atrinktų pertvarkai stacionarių socialinės globos įstaigų ir sutrikusio vystymosi kūdikio namų darbo grupės, veiklos pristatymas (pranešėja: Vyriausioji patarėja socialinės paramos klausimais Violeta Toleikienė);

2. Pertvarkomų socialinės globos įstaigų planų regionuose (Tauragės, Telšių, Kauno, Marijampolės) pristatymas (pranešėja: Vyriausioji patarėja socialinės paramos klausimais Violeta Toleikienė);

3. NVO vaikams konfederacijos rašto dėl socialinės globos pertvarkos problemų aptarimas.

1. Pristatyta regionų socialinių paslaugų infrastruktūros tinklo plėtros, susijusios su socialinės globos įstaigų neįgaliesiems, įtrauktų į Atrinktų pertvarkai stacionarių socialinės globos įstaigų ir sutrikusio vystymosi kūdikio namų, darbo grupės veikla (V. Toleikienė).

Violeta Toleikienė stebėsenos grupės nariams bei kitiems posėdyje dalyvavusiems asmenims pristatė regionų socialinių paslaugų infrastruktūros tinklo plėtros, susijusios su socialinės globos įstaigų neįgaliesiems, įtrauktų į Atrinktų pertvarkai stacionarių socialinės globos įstaigų ir sutrikusio vystymosi kūdikio namų, darbo grupės veiklą. Pranešėja pažymėjo, kad deinstitutionalizacijos procesas apima ne tik pertvarkomas globos institucijas, bet ir prevencinių bendruomeninių paslaugų sukūrimą, todėl šio tikslo įgyvendinimui buvo reikalinga kiekvienos savivaldybės pozicija analizuojant ir įsivertinant savo gyventojų socialinių paslaugų poreikius ir kiekvienos savivaldybės indėlis prisidedant prie bendruomeninių paslaugų sukūrimo. Toliau pranešėja pristatė kokie atstovai dalyvavo susitikimuose su savivaldybėmis. Darbo grupės susitikimuose savivaldybėse dalyvavo: 73 savivaldybių administracijos atstovai, 42 socialinių globos įstaigų atstovai, 29 Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos darbo grupės dalyviai, 20 nevyriausybinių organizacijų atstovų, 8 regionų pertvarkos procesų ekspertai, 4 tarpinstitucinės stebėsenos grupės nariai, 2 žiniasklaidos atstovai ir 2 suinteresuoti gyventojai. Regionų posėdžiuose buvo pristatomi pertvarkomų įstaigų planai, socialinių paslaugų poreikis šių institucijų gyventojams. Buvo

vertinama savivaldybių socialinių paslaugų infrastruktūra ir reikiamų paslaugų poreikis. V. Toleikienė pabrėžė, kad savivaldybės raštu buvo informuotos, kad nuo 2019 m. sausio 1 d. asmenys, kuriems nenustatyti specialieji poreikiai, negalės apsigyventi valstybei priklausančiuose socialinės globos namuose, o nuo 2030 m. savivaldybės nebegalės siųsti savo gyventojų į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavaldžias globos institucijas.

V. Toleikienė pristatė su kokiais probleminiais klausimais buvo susiduriama darbo grupės susitikimuose savivaldybėse. Pastebėtina, kad naujų paslaugų sukūrimui yra: siūlomos didelio ploto ir / ar labai prastos materialinės būklės patalpos; nurodomas neproporcingai didelis lėšų poreikis infrastruktūros kūrimui, atsižvelgiant į numatomą socialinių paslaugų gavėjų skaičių; specializuotai slaugai siūlomos patalpos atsižvelgiant į turimus neeksploatuojamus pastatus, bet ne į paslaugų prieinamumo ir kokybės aspektus; siūlomi grupinio / savarankiško gyvenimo namai išdėstomi mažesniuose miesteliuose ir kaimeliuose, kuriuose yra menkos dienos užimtumo ir darbinės veiklos galimybės; naujos paslaugos siūlomos daugiau savivaldybių gyventojams, bet ne pertvarkomų globos įstaigų gyventojams. Pranešėja pabrėžė, kad kuriant naujų bendruomeninių paslaugų infrastruktūrą yra svarbu išspręsti tokius klausimus, kaip darbo vietų išsaugojimas esamiems pertvarkomų įstaigų darbuotojams tuo pačiu „nepersotinant“ socialinių paslaugų išsivystymo vienoje savivaldybėje. Atsiranda grėsmė, kad pertvarkomų globos institucijų gyventojų poreikiai gali keistis ir gali atsirasti tiek pačių gyventojų nenoras išvykti į kitą gyvenamąją vietą, tiek darbuotojų pasyvumas apsispręsti pradėti dirbti naujoje vietoje. Taip pat dar nėra nuspręsta kaip kurti naujų socialinių paslaugų infrastruktūrą, t.y. statant naujus pastatus ar rekonstruojant jau pastatytus.

D. Migaliova pažymėjo, kad nėra užtikrinamas tvarus mechanizmas, kuris užkirstų kelią asmenims atsidurti eilėje į globos įstaigas. Savivaldybės atsisako kurti ir plėtoti dienos socialinės globos, grupinio gyvenimo namų paslaugas.

V. Toleikienė atsakė, kad šis klausimas bus aptartas nagrinėjant įstaigų planus regionuose, kur tiksliau bus pristatomos naujos bendruomeninės paslaugos ne tik pertvarkomų globos įstaigų gyventojams, bet ir asmenims, gyvenantiems šeimoje, bendruomenėje. Pranešėja apibendrina darbo grupės pasiektus rezultatus. Sudaryti 4 socialinės globos namų pertvarkos planai regionuose. Dar dviejų institucijų planai bus baigti rengti artimiausiu metu, suderinus reikiamos ir turimos infrastruktūros poreikį su savivaldybėmis.

V. Toleikienė pabrėžė, kad yra parengti naujų paslaugų teikimo aprašų projektai, kurie nuolatos talpinami pertvarkos puslapyje www.pertvarka.lt. Šioms bandomosioms paslaugoms ir aprašų projektams galima teikti pastabas dėl jų tobulinimo.

Pranešėja posėdžio dalyviams pristatė, kad sekantis svarbus uždavinys yra suplanuoti antrąjį pertvarkos etapą, t.y., kad su kietosios infrastruktūros dalimi kartu atsirastų ir minkštoji dalis – socialinės paslaugos. Dabartinis pertvarkos projektas baigiasi 2019 metų pabaigoje, todėl iki to laiko yra būtina suprojektuoti naują projektą, kad būtų užtikrinami žmogiškieji išteklių naujų paslaugų koordinavimui.

2. Pristatyti pertvarkomų socialinės globos įstaigų planai regionuose (Tauragės, Telšių, Kauno, Marijampolės) (V. Toleikienė).

V. Toleikienė tarpinstitucinės stebėsenos grupės nariams ir kitiems posėdžio dalyviams pristatė keturių regionų – Tauragės, Telšių, Kauno ir Marijampolės – pertvarkos planus (planai pridedami). Regionų planuose pateikiami pertvarkomų socialinės globos namų – Adakavo, Dūseikių, Vilijampolės, Kalvarijos ir Didvydžių – perspektyvos regionuose. Planuose pateikiama informacija apie įvairių socialinių paslaugų (slaugos - globos, grupinio gyvenimo namų, apsaugoto būsto ir dienos užimtumo) poreikį. Pateikiama papildoma

informacija apie esamas bendruomeninių paslaugų apimtis, pristatomas planuojamų paslaugų pasiskirstymas tarp pertvarkomų įstaigų gyventojų ir savivaldybių gyventojų. Pristatomi bendruomeninių paslaugų vykdytojai ir teikėjai. Pateikiama informacija apie suplanuotas lėšas reikalingas materialinės infrastruktūros užtikrinimui.

V. Augienė išsakė mintį, kad rengiant pertvarkos planus regionuose buvo siekiama, kad naujų socialinių paslaugų operatoriai būtų savivaldybės, tačiau buvo savivaldybių, kurios atsisakė arba pasyviai dalyvavo planavimo procese.

D. Migaliova paklausė kaip bus užtikrinamas žmonių su negalia nepatekimas į laukiančių eilėje dėl patekimo į socialinės globos įstaigas.

V. Augienė atsakė, kad šiuo metu esame planavimo procese, todėl reikia tinkamai subalansuoti naujų bendruomeninių paslaugų prieinamumą globos institucijose gyvenantiems asmenims bei bendruomenėje gyvenantiems žmonėms su negalia. V. Augienė pabrėžė, kad tai yra deinstitutionalizacijos projektas.

V. Toleikienė pasiūlė, kad reikia organizuoti Socialinių paslaugų įstatymo pakeitimo projektą, kad slaugomų asmenų globa būtų perduodama savivaldybėms, o dotacijos būtų skiriamos bendruomeninėms paslaugoms.

D. Juodkaitė atkreipė dėmesį, kad pateikiamuose regionų planuose nesimato bendruomeninių paslaugų įvairovės.

V. Toleikienė pasidalino informacija dėl organizuojamų paslaugų įvairovės ir sukuriamų papildomų vietų savivaldybės gyventojams. V. Toleikienė pridūrė, kad planuose yra pristatomas materialinės infrastruktūros poreikis.

A. Stančikienė pažymėjo, kad regionų planuose nekalbama apie vaikus.

K. Levickaitė pasidalino mintimi, kad ministerijos atstovams yra sunku derėtis su savivaldybėmis dėl naujų paslaugų diegimo. Posėdžio dalyvė paklausė kaip bus užtikrinama naujų paslaugų kokybė.

V. Augienė pažymėjo, kad tai yra bandomieji pilotiniai projektai, kurie parodo esamą situaciją ir spragas, kurias reikia tobulinti.

E. Urbonienė pasisakė, kad kuriamos naujos paslaugos bus per brangios ir globos kaina ženkliai kils.

A. Kasperavičienė pasidalino Kėdainių socialinės globos namų grupinio gyvenimo namų patirtimi ir teigė, kad šių namų išlaikymui skirta suma po truputį mažėja, nes praktika parodo kokių paslaugų pirkimui reikia skirti mažiau finansinių resursų nei buvo numatyta prieš paslaugos teikimo pradžią. A. Kasperavičienė pažymėjo, kad šiuo metu į globos kainą įeina ir medicininio paslaugų pirkimas ir ūkinių pastatų išlaikymas, kurie pertvarkos baigimo procese bus nereikalingi.

A. Vareikytė pasisakė, kad institucinės globos pertvarkoje trūksta vadybos ir koordinavimo, kad savivaldybėms trūksta informacijos ir diskusijų apie planuojamas naujas paslaugas.

V. Augienė pažymėjo, kad bendradarbiavimas su savivaldybėmis yra nuolat palaikomas ir sprendimai yra derinami pakartotinai vykstant į savivaldybes ir kalbant apie pertvarką, jos poreikį ir naujų paslaugų vizijas.

D. Migaliova pažymėjo, kad savivaldybės nesiima iniciatyvos organizuoti naujų bendruomeninių paslaugų ir siunčia žmones su negalia į socialinės globos institucijas.

A. Vareikytė atsakė, kad savivaldybėms trūksta žinių ir informacijos.

K. Levickaitė pritarė, kad visiems sektoriams trūksta informacijos ir diskusijos apie patį deinstitutionalizacijos poreikį ir jos procesą. Grupės narė pasiūlė savivaldybėms skirti daugiau funkcijų organizuojant bendruomenines paslaugas.

V. Vigelis pasidalino nuomone, kad savivaldybės yra linkusios bendradarbiauti ir organizuoti naujas paslaugas.

D. Pauliukonis pažymėjo, kad socialinės globos įstaigų skyrius renka informaciją ir stebi kaip ir kodėl keičiasi globos kaina grupinio gyvenimo namuose. Posėdžio dalyvis pridūrė, kad tokioms paslaugoms reikia daugiau darbuotojų, nuo kurių darbo užmokesčio priklauso teikiamų paslaugų kokybė.

A. Kasperavičienė pasidžiaugė, kad grupinio gyvenimo namų paslauga yra efektyvi ir jaučiamas žmonių su negalia gyvenimo kokybės gerėjimas.

3. Aptartas NVO konfederacijos raštas dėl socialinės globos pertvarkos problemų.

Adakavo socialinės globos namų direktorė K. Anulienė pristatė Adakavo socialinės globos namų pertvarkos iššūkius ir patirtį dalyvaujant pertvarkos procesuose. Globos namų direktorė pažymėjo, kad Adakavo socialinės globos namai teikia dienos socialinę globą asmens namuose, taip pat organizuoja integralią pagalbą bei yra įkūrę grupinio gyvenimo namus. K. Anulienė pasidalino patirtimi teikiant laikinojo atokvėpio paslaugas asmens namuose ir išreiškė nusivylimą, kad nevyriausybines organizacijos nesutiko bendradarbiauti organizuojant šią naują paslaugą. Posėdžio dalyvė pažymėjo, kad Adakavo socialinės globos namai, kaip institucija, geba organizuoti ir išbandyti visas bendruomenines paslaugas. K. Anulienė pasiteiravo ar yra renkama statistinė informacija apie nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į bendruomeninių paslaugų teikimą.

G. Batulevičius atsakė, kad nėra pasiruošęs tikslaus atsakymo, tačiau paantrino problemą, kad yra patiriami sunkumai bendradarbiaujant su nevyriausybėmis organizacijomis, kurios dalyvauja pilotiniuose projektuose, tačiau negalvoja apie bandomųjų paslaugų tęstinumą, todėl reikalingas atskiras darbas bendradarbiavimo su nevyriausybiniu sektoriaus palaikymui. Pertvarkos projekto vadovas pabrėžė, kad svarbu siekti ilgalaikio paslaugų įsitvirtinimo, o ne jų teikimo laiko rėmuose esančiame projekte. G. Batulevičius pažymėjo, kad socialinės globos namai sėkmingai įsitraukia į naujų socialinių paslaugų organizavimą. Jis išreiškė susirūpinimą, kad nevyriausybines organizacijos skiria per mažai dėmesio ir pagalbos metodinių dokumentų rengimui, konkrečiai – neteikia pasiūlymų dėl naujų paslaugų teikimo aprašų tobulinimo, tuo tarpu teikia kritiką viešojoje erdvėje nesistengiant bendradarbiauti ir tobulinti teikiamų paslaugų.

G. Batulevičius išreiškė susirūpinimą dėl tarpinstitucinės stebėsenos grupės posėdžio darbo turinio. Pagal tarpinstitucinės stebėsenos grupės darbo reglamentą, grupės nariai turi teisę svarstyti siūlymus dėl pertvarkos įgyvendinimo. Pertvarkos vadovas pažymėjo, kad projekto metu sutaupius lėšų buvo oficialiai kreiptasi į nevyriausybines organizacijas su prašymu pasiūlyti kaip panaudoti sutaupytas lėšas efektyvesniam ir kokybiškesniam pertvarkos įgyvendinimui. G. Batulevičius išreiškė nusivylimą, kad buvo gautas tik vienas atsakymas. Apibendrinant esamą pertvarkos eigą galime teigti, kad yra sulaukiama daug kritikos, tačiau nėra sulaukiama jokių konstruktyvesnių pasiūlymų.

V. Toleikienė išsakė mintį, kad šis posėdis yra vieta ir laikas kiekvienai pusei diskutuoti apie kylančias problemas.

E. Urbonienė pristatė savo atstovaujamos nevyriausybines organizacijos veiklą ir pabrėžė, kad nevyriausybines organizacijos dirba tik projektų rėmuose ir apmokėjimas už darbą yra tiksliai projekto laikotarpiu. Posėdžio dalyvė pasisakė, kad valstybė niekada neinvestavo į nevyriausybinių sektorių, nors atlikti tyrimai rodo, kad nevyriausybinius sektorius sukuria ženkliai pridėtinę vertę, todėl yra būtina investuoti į nevyriausybinių organizacijų išteklius.

G. Batulevičius pakartojo mintį, kad yra svarbus nevyriausybinio sektoriaus indėlis, kaip praktikų, tobulinant sistemą, o ne susipriešinus teikti negatyvą viešojoje erdveje.

K. Levickaitė norėjo pasidalinti gerą patirtimi organizuojant pertvarkos procesą.

V. Toleikienė paprašė K. Levickaitės pateikti pasiūlymus raštu, o posėdžio dalyviams grįžti prie NVO konfederacijos vaikams rašto Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei tarpinstitucinės stebėsenos grupės nariams.

E. Urbonienė pasidalino neigiama patirtimi apsilankius Adakavo socialinės globos namų grupinio gyvenimo namuose. Buvo išreikštas nusivylimas dėl senos statybos namo pirkimo, senų baldų, per mažų erdvių. Buvo išsakyta mintis, kad remiantis Neįgaliųjų teisių konvencija, nupirkti grupinio gyvenimo namai yra nepritaikyti žmonių su negalia gyvenimui, juose yra daug laiptų ir slenksčių.

A. Kandravičienė pažymėjo, kad būsto pritaikymas yra organizuojamas individualiai žmogui ir šiuos procesus koordinuoja savivaldybė.

A. Vareikytė išsakė mintį, kad yra būtina atsižvelgti į užsienio šalių pavyzdžius, teigiamą ir neigiamą patirtį. Posėdžio dalyvė pasidalino asmenine patirtimi, kad užsienio šalyse nėra mačiosi žmonių su negalia gyvenančių 4 aukštų pastatuose su laiptais ir slenksčiais. A. Vareikytė siūlo įsigyti ar statyti vieno aukšto namus.

A. Kasperavičienė pasipiktino, kad grupinio gyvenimo namuose yra lankomasi negavus žmonių su negalia sutikimo.

K. Anulienė pasisakė, kad institucinės globos pertvarka turi būti objektyvi, nereiškiant savo subjektyvios nuomonės ir atsižvelgiant į žmonių su negalia nuomonę, t.y. kaip jie jaučiasi gyvendami konkrečioje aplinkoje. Adakavo socialinės globos namų direktorė pabrėžė, kad Tauragės grupinio gyvenimo namuose gyvenantiems asmenims nėra reikalingas fizinės aplinkos pritaikymas, nes šie asmenys laisvai juda aplinkoje ir neturi fizinės negalios. Taip pat posėdžio dalyvė pridūrė, kad grupinio gyvenimo namai yra įvertinti pagal egzistuojančius teisės aktus ir atitinka higienos, priešgaisrinės saugos ir socialinės globos normas.

V. Toleikienė išsakė mintį, kad klaidos padeda judėti į priekį ir tobulinti esamas paslaugas.

G. Batulevičius išsakė mintį, kad nereikia kvestionuoti kaip buvo įsigyti namai pagal jų materialinę būklę, tačiau reikia pasidžiaugti, kad atsirado asmenų, o tuo pačiu įstaigų, bandančių kurti ir išbandyti naujas paslaugas, prisiimant naujus iššūkius, paliekant baimes ir siekiant užsibrėžtų tikslų.

A. Vareikytė pasikartojo, kad Tauragės grupinio gyvenimo namus reikia vertinti kaip blogą patirtį ir ateityje siekti šių problemų sprendimo.

D. Juodkaitė pažymėjo, kad Europos struktūriniai fondai nebegali būti investuojami į nepritaikytą infrastruktūrą ir tai yra reikalavimas, kurio Lietuva turi laikytis. Posėdžio dalyvė išsakė mintį, kad žmonių su negalia poreikiai laike keičiasi, todėl būstas turi būti pritaikytas visiems gyvenimo atvejams, kad ateityje nereikėtų iš naujo investuoti į būsto renovaciją ir pritaikymą. D. Juodkaitė pažymėjo, kad nuo 2007 metų europinės lėšos buvo skirtos socialinės globos namų rekonstrukcijai, ko pasekoje šios institucijos dar labiau sustiprėjo ir egzistuojanti globos namų sistema neskyrė dėmesio nevyriausybinių organizacijų teikiamų paslaugų stiprinimui, todėl šis sektorius negali lygiaverčiai dalyvauti projektuose kartu su biudžetinėmis įstaigomis. Stebėsenos grupės narė papildė, kad stengiasi pasidalinti savo ekspertiniu indėliu, tačiau dėl darbo apimčių dalyvaujant ir kituose posėdžiuose tai sunku yra įgyvendinti.

A. Stančikienė pritarė D. Juodkaitės išsakytoms pastaboms kartu pridurdama, kad nevyriausybinės organizacijos negali būti tapačios išvystytai biudžetinei struktūrai ir tai ypač aktualu mažuose miesteliuose ir kaimuose, kur nevyriausybiniam sektoriui labai trūksta žmogiškųjų išteklių. Šioje vietoje atsiranda nusivylimas, nes nevyriausybinės organizacijos jaučiasi nevertinamos.

V. Toleikienė pažymėjo, kad į dabar egzistuojančius grupinio gyvenimo namus nebuvo investuotos Europos struktūrinių fondų lėšos. Ji taip pat pasidalino mintimi, kad įvykę pokyčiai žmonių su negalia gyvenimuose yra pagrindinė atspirtis, kuri skatina eiti tolyn ir siekti pertvarkos įgyvendinimo, ir tik per klaidų patyrimą yra įmanoma įvertinti tobulintinas paslaugų teikimo sritis.

Posėdžio pirmininkė

Vilma Augienė

Posėdžio sekretorė

Rasa Genienė
